

Aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Staats-en
Bestuursrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Nota n.a.v. verslag Tijdelijke wet opvang ontheemden
Oekraïne

Datum
14 november 2023

Ons kenmerk
5035357

Bijlagen
5

1. Aanleiding

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid van de TK heeft op 23 oktober jl. verslag uitgebracht over het wetsvoorstel voor een Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne. De nota naar aanleiding van het verslag is gereed voor indiening. Ook is een nota van wijziging opgesteld.

2. Geadviseerd besluit

Het ondertekenen en indienen van:

- de nota naar aanleiding van het verslag en de bijbehorende aanbiedingsbrief (bijlagen 2 en 3);
- de nota van wijziging (bijlage 4);
- de brief waarin om een spoedige behandeling wordt gevraagd (bijlage 5).

3. Kernpunten

Nota n.a.v. verslag

Er is inbreng geleverd door VVD, D66, CDA, GroenLinks/PvdA, SGP, BBB en het lid Omtzigt. De VVD, D66, CDA, GroenLinks/PvdA zijn (gematigd) positief. De BBB, SGP en het lid Omtzigt zijn kritisch. Er zijn veel vragen gesteld over de praktische uitvoering van de opvang van ontheemden en de bekostiging daarvan.

Nota van wijziging

Het blijkt voor te komen dat een ontheemde een plek in een gemeentelijke opvangvoorziening heeft, terwijl die ontheemde daar feitelijk geen gebruik (meer) van maakt. In die situatie kan een dergelijke opvangplek niet zonder meer beschikbaar worden gesteld aan een ontheemde die deze wél nodig heeft; omdat een opvangvoorziening als woning wordt aangemerkt, is voor het binnentreden een wettelijke grondslag vereist. Deze nota van wijziging voorziet daarin.

Spoedige behandeling

Gelet op de beperkte looptijd van deze tijdelijke wet (uiterlijk tot maart 2026 bij de huidige looptijd van de Richtlijn tijdelijke bescherming) wordt voorgesteld om de TK middels een brief om een spoedige behandeling te vragen.

4. Toelichting

Op 1 april 2022 zijn de artikelen 2c en 4 van de Wet verplaatsing bevolking (Wvb) in werking gesteld. Sindsdien zijn de burgemeesters belast met de opvang van ontheemden uit Oekraïne. Het onderhavige voorstel van wet strekt tot opvolging van deze in werking gestelde noodwettelijke bepalingen. Zodra dit wetsvoorstel in werking treedt worden de artikelen 2c en 4 Wvb buiten werking gesteld.

4.1 Samenvatting wetsvoorstel

Het wetsvoorstel sluit aan bij wat nu onder de Wvb is geregeld. Ten opzichte daarvan zijn er geen aanvullende taken of bevoegdheden voorzien. Op één punt

wordt daarvan afgeweken. Onder de Wvb is de burgemeester belast met de opvang en verzorging van ontheemden uit Oekraïne. Dat wordt nu het college van burgemeester en wethouders, gelet op de systematiek van de Gemeentewet en de daaruit voortvloeiende taakverdeling tussen de burgemeester en het college van burgemeester en wethouders.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Staats-en
Bestuursrecht

De taak van het college blijft beperkt tot ontheemden uit Oekraïne; voor andere asielzoekers blijft het COA verantwoordelijk. Net als onder de Wvb wordt het mogelijk om bij ministeriële regeling regels te stellen over de manier waarop burgemeester en wethouders in hun taak voorzien (de Regeling opvang ontheemden Oekraïne). Dit wetsvoorstel voorziet tevens in een grondslag om een specifieke uitkering aan gemeenten te verstrekken ter compensatie van de kosten die zij maken om in de opvang te voorzien (de Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne).

Datum
14 november 2023

Ons kenmerk
5035357

De taak van het college is tijdelijk. Omdat niet vaststaat wanneer het COA weer in de noodzakelijk opvang kan voorzien, vervalt de wet op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip. Dit tijdstip wordt in elk geval niet later gesteld dan één jaar nadat de werking van de Richtlijn tijdelijke bescherming eindigt. Deze mogelijke uitloop maakt het mogelijk een soepele overgang naar het COA te realiseren, vanzelfsprekend slechts voor zover de ontheemden dan niet al zijn teruggekeerd of voor zover hun verblijf niet op een andere wijze wordt voortgezet.

4.2 Inbreng verslag

De belangrijkste inbreng is hieronder op hoofdlijnen weergegeven.

- *Verschil in regimes voor ontheemden en andere asielzoekers*

Vrijwel alle fracties vragen hoe wordt geborgd dat ontheemden (door gemeenten) niet anders worden behandeld dan andere asielzoekers (door het COA). In reactie hierop is toegelicht dat de taak van gemeenten tijdelijk is, en dat wordt toegewerkt naar een situatie waarin het COA (weer) verantwoordelijk is voor alle asielzoekers. Tot dat moment blijft het uitgangspunt dat ontheemden en andere asielzoekers op gelijke wijze worden behandeld. Bij de vormgeving van de Regeling opvang ontheemden Oekraïne is daarom nauw aangesloten bij de verstrekkingen die het COA biedt aan andere asielzoekers.

- *Hoe verhoudt dit wetsvoorstel zich tot de Spreidingswet?*

De tijdelijke taak die door het college wordt voortgezet is beperkt tot ontheemden uit Oekraïne. Voor andere asielzoekers blijft het COA verantwoordelijk. Hoewel gemeenten verplicht zijn te voorzien in de opvang van ontheemden, bevat het wetsvoorstel geen dwingend verdeelbesluit of een verdeelsleutel. Daarin zit een belangrijk verschil met de Spreidingswet. De verdeling van ontheemden blijft gebeuren op basis van onderlinge afspraken. Alhoewel de situatie in de opvang van ontheemden krap is, is tot nu toe altijd voorzien in voldoende opvang door gemeenten.

Er ontstaat pas samenloop zodra de tijdelijke bescherming voor ontheemden eindigt. Op dat moment vervalt ook de taak van het college van burgemeester en wethouders en vallen ontheemden (weer) onder de verantwoordelijkheid van het COA. Vanaf dat moment zal het COA ook voor de ontheemden in opvang moeten voorzien, zo nodig met behulp van opvangplekken gecreëerd middels de spreidingswet.

- *Financiële consequenties*

Er zijn vragen gesteld over de financiële kosten van de opvang van ontheemden (in 2023 ca. 3 miljard Euro). Hier is op geantwoord dat deze kosten verdedigbaar zijn, gelet op het zeer grote aantal ontheemden (bijna 110.000). De hoogte en systematiek van de vergoeding aan gemeenten is sinds het begin van de crisis

twee keer herijkt op basis van objectief onderzoek naar de kosten die gemeenten werkelijk maken.

- *Leefgeld*

Er zijn verschillende vragen gesteld over de hoogte van het leefgeld. Hierop is geantwoord dat het leefgeld lager ligt dan in de ons omringende landen. Per 1 januari 2024 worden de normbedragen aangepast naar aanleiding van kostenonderzoek door een externe partij. Op de vraag of ontheemden niet een eigen bijdrage moeten leveren aan de opvang, is geantwoord dat dit wetsvoorstel het eenvoudiger maakt om leefgeld te beperken of in te trekken als een ontheemde ook eigen inkomsten heeft. Het voorgestelde artikel 7 maakt het mogelijk dat het UWV gegevens uit de polisadministratie aan gemeenten verstrekt, zodat zij kunnen controleren of er inkomsten zijn en het leefgeld daarop kunnen aanpassen.

4.3 Politieke en bestuurlijke context

De Voortduringswet waarmee de inwerkingstelling van de artikelen 2c en 4 uit de Wvb werd bevestigd is met grote meerderheid aangenomen door zowel de TK als de EK.

Het onderhavige wetsvoorstel is aan het parlement aangekondigd ter opvolging van de in werking gestelde noodwettelijke bepalingen. Veel fracties, waaronder de VVD, hebben om deze wet gevraagd zodat het staatsnoodrecht kan worden beëindigd.

4.4 Communicatie

DCOM is op de hoogte.

4.5 Afstemming

DGOEK, DGM, BZK.

4.6 Bijlagen (5)

1. Verslag;
2. Nota naar aanleiding van het verslag;
3. Aanbiedingsbrief;
4. Nota van wijziging;
5. Verzoek spoedige behandeling.

5. Informatie die zich niet leent voor openbaarmaking

Deze beslisnota wordt geheel openbaar bij het verzenden van de stukken aan het parlement, met uitzondering van de persoonsgegevens van de betrokken ambtenaren.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Staats-en
Bestuursrecht

Datum
14 november 2023

Ons kenmerk
5035357